

چکیده:

معماری ایرانی به مانند سایر ملت ها و فرهنگ ها، سازمان یابی آگاهانه فضا است. اقوام ایرانی در طی سالیان متمادی با حضور پیوسته در این سرزمین فضا را برای زیستن مطلوب فرد و جامعه سازمان دادند، به نحوی که خواسته های فرد در قلمرو حرایم خصوصی و عمومی محترم و محفوظ نگاه داشته شود. به علاوه هم زمان و هم مکان در درون سازمان فضایی طبیعت و اقلیم را مشارکت داده، به طوری که در ساعات متفاوت از روز در فصل های مختلف از آسایش حضور بر خوردار باشند. بی آنکه به طبیعت آسیبی وارد شود.

این معماران هوشمند پتانسیل ها و شگردهایی در این بناهای ارزشمند در جریان ساختشان به ودیعه گذاشته اند تا فضای زیستن شان را به بهشتی کوچک تبدیل کنند.

آگاهی از این شگردها ما را ملزم میدارد که در جریان احیای موارث ارزشمند تاریخی مان که باز مانده همان سازمان یابی هوشمندانه است، به مانند اجدادمان هوشیارانه عمل کنیم. این اصل زمانی که با حجم گسترده ای از این بناها (که طبق آمار غیر رسمی بالغ بر یک میلیون و دویست هزار بنا می باشد) در جریان احیای روبه رو هستیم، بسیار جدی تر جلوه می کند.

با توجه به بحران انرژی در دنیای امروز، و همچنین تبعات منفی استفاده بی رویه از سوخت های فسیلی و آسیب های بسیار، بحث بهینه سازی مصرف انرژی در احیای این بناها مهم و قابل توجه به نظر می رسد و متأسفانه در کشور ما با بی مهری و بی توجهی بسیاری مواجه است. این بی توجهی؛ ما را بر آن داشت تا در جریان این تحقیق ضمن بررسی این فاکتورها و نقش مهم آنها در فراهم آوردن شرایط آسایش برای ساکنانشان در گذشته، در جریان همخوان سازی تأسیسات مورد نیاز در زمان احیاء بنا با مبانی حفاظت مرمت، از تحمیل بار حرارتی و برودتی اضافی بر بنا که موجبات هدر رفت انرژی را فراهم می آورد، نیز جلوگیری کرده باشیم.

با این هدف ضمن استفاده از داده های دقیق برداشت شده و همچنین اطلاعات جمع آوری شده و بررسی و تجزیه و تحلیل آنها در این خانه به این نتیجه مهم نائل آمدیم که تنها فاکتور *thermal mass* یا جرم حرارتی که به دلیل استفاده از مصالح خاصی مثل خشت و کاهگل با ضخامتهای زیاد در اینگونه بناهاست، به میزان بسیار زیادی در کاهش بار حرارتی در این بنا مؤثر بوده و بازده تأسیسات مورد نیاز را تا حد چشمگیری در زمان احیاء کاهش خواهد داد.

با آگاهی از این مهم و پتانسیل سنجی گام به گام پس از انتخاب یک کاربری مناسب برای این بنا و بررسی تأسیسات مکانیکی موجود به ارائه پیشنهاداتی در زمینه طراحی این تأسیسات در قالب قوانین حفاظت بناهای تاریخی و اصول زیبایی شناسی در امر احیاء این بنا پرداختیم.

کلیدواژه ها: معماری اقلیمی، احیاء، بهینه سازی، پایدار، بار گرمایشی، بار سرمایشی، انرژی، سیستم